

Pokój i demokracja

Pod redakcją Marii Szyszkowskiej

różnorodność i wolność

Warszawa 2009

© Wszelkie prawa zastrzeżone. Żadna część publikacji nie może być reprodukowana ani przekazywana w żadnej postaci — elektronicznej, drogą fotokopii, nagrań, ani innej, bez pisemnego zezwolenia właścicieli praw autorskich. Warszawa 2009.

Redakcja naukowa: prof. zw. dr hab. Maria Szyszkowska

Książka powstała przy współpracy
Fundacji im. Róży Luksemburg
Przedstawicielstwo w Polsce

Recenzenci: prof. zw. dr hab. Andrzej L. Zachariasz,
prof. zw. dr hab. Marian Dobrosielski

Projekt okładki i stron tytułowych
Lech Robakiewicz

Rysunki: Jan Stepień

Redakcja: Anna Rossmannith

Skład i łamanie tekstu
tCHu, doM wYdawniczy
00-227 Warszawa, ul. Freta 3M3
www.tchu.com.pl
dom_wydawniczy@tchu.com.pl

Warszawa 2009

Druk i oprawa
Drukarnia Wydawnictw Naukowych
Łódź, ul. Wydawnicza 1/3

ISBN 978-83-89782-58-8

Od redaktora

Książka powstała jako rezultat przemyśleń i dyskusji prowadzonych na konferencjach w Tarnowie, w Warszawie, w naleęczowskiej „Ewelinie” i w Kuźnicy na Helu, w „Gryfie”. Brali w niej udział przedstawiciele wielu ośrodków akademickich, jak również artyści i pisarze.

Tytuł książki nie jest przypadkowy, bowiem zespolenie demokracji z ideami pacyfistycznymi stało się w XXI wieku naczem dziejowym. Za cenne należy uznać, że współautorami tej książki są między innymi przedstawiciele mniejszości religijnych, bowiem na ogół słyzy się głos katolików i to stanowisko wyznacza wiele rozstrzygnięć prawnych, które obowiązują wszystkich — a nie tylko wiernych Kościoła większościowego.

Różnice światopoglądowe dzielące autorów tej książki oraz ich odmienne poglądy filozoficzne, nie przeszkodziły we wspólnym uznaniu wartości pokoju, wolności i demokracji.

Maria Szyszkowska

Tadeusz Mędzelowski

Pacyfizm w wyznaniach religijnych

Do istoty pacyfizmu należy bezwarunkowa negacja wszystkich wojen i uznawanie pokoju za wartość najwyższą. Pacyfiści są przeciwni wszelkim przejawom przemocy, występują przeciwko karze śmierci oraz głoszą prawo do nieodbywania służby wojskowej.

Świadkowie Jehowy stoją na stanowisku, że do władz świeckich należy odnosić się z należnym szacunkiem, zachowują neutralność wobec polityki³⁴⁷. Nie oddają czci sztandarom, nie śpiewają hymnów państwowych, nie ślubują wierności państwu. Służba w wojsku jest ich zdaniem przygotowywaniem się do wojny i dlatego też odbywają służbę zastępczą lub idą do więzienia w związku z jej odmową.

Również wywodzący się z tego samego nurtu wyznawcy Stowarzyszenia Badaczy Pisma Świętego, Zrzeszenia Wolnych Badaczy Pisma Świętego, Świeckiego Ruchu Misyjnego „Epifania” głoszą, że Chrystus zabronił jakiegokolwiek przemocy i chrześcijanie powinni go naśladować.

Stanowisko pacyfistyczne zajmują też związki wyznaniowe wywodzące się z nurtu adwentystycznego. Kościół Adwentystów Dnia Siódmego potępia wszelkie akty przemocy. Uznaje autorytet władzy świeckiej z wyjątkiem sytuacji, gdy prawo świeckie wyraźnie sprzeciwia się prawu bożemu. W takim przypadku wie-

³⁴⁷ Por. *Świadkowie Jehowy Głosiciele Królestwa Bożego*, Nadarzyn 1995, s. 145.

rzący jest zwolniony z posłuszeństwa takiej władzy. Jest to Kościół pragnący pokoju i wspierający pokój³⁴⁸. Ten rodzaj pacyfizmu w obliczu rychłego nadejścia czasów ostatecznych, w co wierzą Adwentyści Dnia Siódmego niektórzy badacze nazywają pacyfizmem eschatologicznym³⁴⁹.

Kościół Adwentyści Dnia Siódmego Ruch Reformacyjny jest wyznaniem wywodzącym się z nurtu adwentystycznego³⁵⁰. Wyznawcy Ruchu Reformacyjnego opowiadają się za pacyfizmem. Stoją na stanowisku, iż nie należy mieszać się w sprawy militarne i polityczne. Nie uczestniczą w działaniach wojennych uznając zasadę miłości bliźniego i życia za wartości fundamentalne³⁵¹.

Kościół Reformowany Adwentystów Dnia Siódmego swoje korzenie wywodzi z Międzynarodowego Stowarzyszenia Misyjnego Adwentystów Dnia Siódmego Ruch Reformacyjny³⁵², czyli tego samego, co omawiany wyżej Kościół Adwentyści Dnia Siódmego Ruch Reformacyjny. Podobnie jak Kościół Adwentyści Dnia Siódmego Ruch Reformacyjny szczególną wagę przywiązuje do

³⁴⁸ Por. *Prawo wewnętrzne Kościoła Adwentystów Dnia siódmego*, Warszawa 1968, s.176.

³⁴⁹ Por. M. Zięba, *Kościół i pacyfizm w: Teologia Polityczna...*, jw. s. 11

³⁵⁰ Ruch Reformacyjny jest od r. 1990 wpisany do Rejestru Kościołów i Zw. Wyznaniowych MSWiA pod nr. 48 jako Adwentyści Dnia Siódmego Ruch Reformacyjny. Kościół ten w pełni popiera wolność religijną i poszanowanie wszystkich ludzi bez względu na wyznanie czy narodowość. Nie brał udziału w organizacjach międzywyznaniowych ani ekumenicznych; nie popiera dialogu ekumenicznego, co różni go od innych wyznań adwentystycznych.

³⁵¹ Szerzej w: *Pamiętnik „Nie umiłowali duszy swojej aż do śmierci”*, s. 14-16. To zbiór dowodów wierności adwentystów reformowanych zasadom wiary podczas prześladowań hitlerowskich.

³⁵² Międzynarodowe Stowarzyszenie Misyjne Adwentystów Dnia Siódmego Ruch Reformacyjny sięga czasów I wojny światowej, gdy część Kościoła Adwentystów odmówiła służby w armii, za co zostali wydaleny z Kościoła; w 1925 r. dali oni początek nowej organizacji o nazwie ruch reformacyjny Adwentystów Dnia Siódmego. Po delegalizacji Ruchu Reformacyjnego, w okresie II wojny światowej, w 1951 r. doszło do rozłamu na: Generalną Konferencję Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego Ruch Reformacyjny skupiająca większość wyznawców i Międzynarodowe Stowarzyszenie Misyjne Adwentystów Dnia Siódmego Ruch Reformacyjny, które uważa się za jedyne prawowitego spadkobiercę Ruchu Reformacyjnego.

pacyfizmu, jako jednej z podstawowych zasad ewangelicznej miłości³⁵³.

Zbory Boże Chrześcijan Dnia Siódmego to Kościół chrześcijański o charakterze ewangelicznym, podkreślający bliskość powtórnego przyjścia Chrystusa. Ich celem jest nauka apostołska, jaka charakteryzowała Kościół w I wieku, przy jednoczesnym zachowaniu autonomii lokalnych zborów³⁵⁴. Nie używają tytoniu, alkoholu oraz narkotyków. Powstrzymują się od służby wojskowej jako przeciwnicy wszelkich wojen³⁵⁵.

Chrześcijańska Wspólnota Zielonoświątkowa (zarejestrowana jako zw. wyznaniowy w Polsce w 1986 r.³⁵⁶) — Ewangeliczny kościół protestancki stanowi konserwatywne i radykalne skrzydło polskiego ruchu zielonoświątkowego. Jako jedyne wyznanie wywodzące się z nurtu zielonoświątkowego, wyraża konsekwentnie sprzeciw wobec wszelkiej przemocy i wojnom, nie odbywają jakiegokolwiek służby wojskowej.

Jednota Braci Polskich nawiązuje do poglądów głoszonych w IV w. przez Ariusza, który pojęcie Trójcy Świętej zmienił na jedność Boga. Idee te dały początek polskiemu arianizmowi, zwanemu Jednotą Braci Polskich³⁵⁷. Pierwszy Zbór powstał w 1562 r. w wyniku rozłamu w kalwińskim Zborze krakowskim. Po edykcie sejmu z 1658 r. ulegli w końcu XVII w. całkowitej likwidacji. W 1934 r. próbę wznowienia ruchu Braci Polskich podjął ks. Karol Grycz-Śmiałowski — utworzono w Krakowie stowarzyszenie Wolna społeczność religijna — Bracia Polscy. Do 1939 r. nie do-

³⁵³ Por. *Zasady Wiary Międzynarodowego Stowarzyszenia Misyjnego Adwentystów Dnia Siódmego* Trzecia część *Czternaście charakterów synów Efraima*, Kowale k/Skoczowa 2002., s. 107-108,

³⁵⁴ Por. M. L. Żółkowska w „Przegląd Religioznawczy” nr. 3-4/189-190 Warszawa 1998, s. 308. Zbory Boże wyodrębniły się z Kościoła Chrześcijan Dnia Sobotniego po 1989 r. i w 1991 zostały wpisane są do Rejestru Kościołów i Związków Wyznaniowych MSWiA.

³⁵⁵ W skład Zborów Bożych Chrześcijan Dnia Siódmego wchodziły autonomiczne zbory: w Bielsku Białej, Brennej, Bytomiu, Jarocinie, Łodzi, Rozwalinie, Skoczowie i Wodzisławiu Śląskim.

³⁵⁶ Por. M. L. Żółkowska, *Chrześcijańska Wspólnota Zielonoświątkowa*, w „Przegląd Religioznawczy” nr. 1-2/187-188/1988, Warszawa 1988, s.129-130.

³⁵⁷ Por. J. Kozłowski, J. Langner, T. Zagajewski, *Atlas Wyznań w Polsce*, Kraków 1989, s.34-35

czekali się rejestracji. W 1945 roku powołano Jednotę Braci Polskich w Krakowie, w skład której w 1951 r. weszli wyznawcy późniejszego Zboru Panmonistycznego. W 1961 r. Jednota uległa rozbiciu i wtedy wyodrębnił się opisany niżej Zbór Panmonistyczny i Jednota Braci Polskich — Unitarianie³⁵⁸. Obydwa wyznania głoszą idee pacyfizmu. Jednota powołuje się na Braci Polskich noszących drewniane miecze na znak, że są pacyfistami³⁵⁹.

Zbór Panmonistyczny³⁶⁰, to zrzeszenie o proweniencji protestanckiej, niedogmatyczne i bezobrzędowe. Głosi jedność ludzkości i wszystkiego, co istnieje na naszym globie i w kosmosie³⁶¹. Za cel stawia pielęgnowanie samoistnej religijności na podstawie poczucia jedności wszystkiego. Ich zdaniem we wszystkich systemach światopoglądowych jest zawarta część prawdy i żaden system nie ma podstaw, by uznawać siebie za nosiciela prawdy, z czego wynika tolerancja wewnętrzna i zewnętrzna. Zbór nawiązuje do Ewangelii, reformacji z jej radykalnymi kierunkami jak unitarianizm i kwakierstwo, a także do wszystkich twórczych myśli religijnych tak chrześcijańskich, jak i niechrześcijańskich. Głównym zadaniem Zboru jest zachęta do wprowadzania w życie dobroci, łagodności i miłości bliźniego. Pochodzenie i wyznanie nie stanowią przeszkody w zostaniu członkiem Zboru. Za bardzo ważny element życia uznaje się umiłowanie przyrody, życzliwość wobec zwierząt, szczerłość i uczciwość, wyzwalanie się od zgubnych namiętności i namiętności, do których zalicza alkoholizm, nikotynizm,

³⁵⁸ Kościół został zarejestrowany przez władze dopiero w roku 1967, jako „Jednota Braci Polskich”; aktualnie wpisana do Rejestru kościołów i innych zw. wyznaniowych pod nr. 7 z data 19 01 1990r. por. M.L. Żółkowska, *Jednota Braci Polskich* w „Przegląd Religioznawczy” 1-2/187-188/1988... jw. s.269-270.

³⁵⁹ Por. R. Kisiel *Jednota Braci Polskich w Leksykon Religioznawczy*, Warszawa 1988, s.99.

³⁶⁰ Por. J. Kozłowski, J. Langner, T. Zagajewski, *Atlas Wyznań w Polsce...* jw. s.51. Zbór Panmonistyczny został założony w 1921 roku pod nazwą Wspólnota Twórczości przez M. Lubeckiego. W roku 1922 przyjął nazwę Zbór Miłości „Agape” z organem prasowym „Wiara Twórcza”. W 1951 roku Zbór przyjął nazwę Zboru Unitariańskiego/Jednota Braci Polskich/, a w 1961 roku Zboru Panmonistycznego.

³⁶¹ Por. W. Pałubicki, *Zbór Panmonistyczny* w „Przegląd Religioznawczy” nr. 3-4/ 189-190/..., jw. s.313.

narkomanię, gry hazardowe i wszelką rozwiązłość. Zaleca się też, by unikać bogactwa i prowadzić skromne życie. Od członków wymaga starannego wypełniania obowiązków obywatelskich i patriotycznych. Sprzeciwia się wojnom, a także uprzedzeniom rasowym, uznaje równość kobiet i mężczyzn.

Kościółem pacyfistycznym jest również Kościół Unitariański zrzeszający wyznawców religii liberalnej bezdogmatycznej wyrosłej z doświadczeń tolerancji, humanizmu, racjonalizmu religijnego i pozwalający każdemu by swobodnie poszukiwał prawdy, wolności i sprawiedliwości. Jest kontynuatorem powstałego w okresie reformacji unitariańskiego Kościoła reformowanego tzw. Kościoła Braci Polskich (socynian-unitarian) działającego w Polsce w XVI-XVII w. Nawiązuje do tradycji myśli religijnej Oświecenia, a także liberalnej teologii XIX i XX w. Kościół stanowi wolną wspólnotę wyznaniową typu kongregacyjnego o charakterze pluralistycznym i demokratycznym. Nazwa *unitarianie* pochodzi od łacińskiego *unus* — jeden i *unitas* — jedność. Kościół Unitariański przyjął tę nazwę dla zaznaczenia swej wiary w jedyne Boga. Nazwa ta wyraża też dążenie wiernych do jedności wszystkich ludzi oraz podkreśla wiarę w jedność świata, bowiem wszystko ma swoje źródło w tej samej rzeczywistości, jaką jest wszechświat³⁶². Kościół stoi na stanowisku, że nie ma konfliktu pomiędzy wiarą i nauką, sacrum i profanum. Życie człowieka jest ważniejsze od jakiegokolwiek ideologii i filozofii. Wszyscy ludzie mają prawo do życia wolności i sprawiedliwości. Każdy człowiek ma prawo do własnej religii, do wyrażania otwarcie swoich poglądów religijnych oraz swobodnego wypowiedzania się w kwestiach wiary — bez obaw przed potępieniem i prześladowaniem. Każda religia — bez względu na to, kiedy powstała i kultury, z której wyrosła — ma wartości nie tylko dla swoich wyznawców. Nie ma religii lepszych i gorszych, bowiem wszystkie są równe. Najwyższym autorytetem jest otwarty rozum i sumienie, a nie dogmaty i duchowni kościołów. Każdy ma prawo do jawności życia publicznego, wolnych wyborów, jawności informacji, krytyki i samorządności. Wspólnota religijna powinna

³⁶² Por. M. L. Żółkowska *Kościół Unitariański* w „Przegląd Religioznawczy” nr. 3-4/189-190... jw.s.365-366.

przekazywać te wartości, dzielić się doświadczeniami, wzajemnie wspierać i pomagać w dążeniu do prawdy, wolności i sprawiedliwości. Kościół zdecydowanie opowiada się przeciwko wojnom i jakiegokolwiek ograniczeniu wolności³⁶³.

Kolejnym wyznaniem głoszącym pacyfizm jest określający siebie jako „religijna filozofia stosowana”, założony przez pisarza *science-fiction*, Kościół Scjentologiczny³⁶⁴, budzi wiele kontrowersji, gdyż w mniej troszczy się o duchowy los człowieka, a bardziej o jego ziemski sukces, co stara się osiągnąć poprzez zmianę osobowości. Scjentolodzy uważają, że posiadają technologię umożliwiającą podwyższenie współczynnika inteligencji. Wysuwane są wobec nich oskarżenia o stosowanie przymusu i pranie mózgu³⁶⁵. Możemy ten Kościół scharakteryzować jako związek religijny, ale i polityczno-biznesowy, o charakterze ezoterycznym, o wielu stopniach wtajemniczenia, w dużym zakresie elitarny, ekskluzywny, i ściśle zhierarchizowany³⁶⁶. Dzięki terapii dianetycznej, która ma „oczyszczać engramy”, umysł człowieka ma funkcjonować bez zakłóceń. Na wyższych stopniach wtajemniczenia człowiek staje się łagodny, przyjazny, a wszelka agresja i wojny pozostaną tylko wspomnieniem.

Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny³⁶⁷ to

³⁶³ Por. w *Zasady wiary Kościoła Unitariańskiego, W co wierzymy* (wydanie broszurowe) por. M. L. Żółkowska *Kościół Unitariański*, w „Przegląd Religioznawczy” nr 1-2/ 187-188/1988...jw. s.365.

³⁶⁴ W Polsce Kościół Scjentologiczny nie jest zarejestrowany jako związek wyznaniowy — w 1993 roku upadł wniosek o rejestrację z powodu niewystarczającej liczby członków. We Wrocławiu zarejestrowano Centrum Dianetyki. Działają jako stowarzyszenia i spółki zajmujące się odnową psychiczną i psychoterapią, w większych miastach organizują wykłady i seminaria. Z wydawnictw najbardziej znana jest „Droga do szczęścia” wydawana w Białymstoku przez Patronackie Stowarzyszenie Penitencjarnie „Patronat”.

³⁶⁵ Por. M. L. Żółkowska, *Kościół Scjentologiczny* w „Przegląd Religioznawczy” nr. 1-2/187-188/ 1998... jw. s. 362-363.

³⁶⁶ Por. M. Horodyski, *UFO — mit współczesności*, „Nomos” nr 30-31/2000, s. 123-148.

³⁶⁷ Por. T. Doktor, *Hare Kryszna (Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny)*, w „Przegląd Religioznawczy” 1-2/187-188... jw.s. 221-222, Do Rejestru kościołów i innych zw. wyznaniowych MSWiA Towarzystwo Świadomości Kryszny zostało wpisane pod numerem 30 dnia 31.01.1990 r.

pierwszy z religijnych odłamów hinduizmu, który dotarł do Polski. Wyznanie oparte jest na staroindyjskiej myśli wedyjskiej³⁶⁸, opowiada się za pacyfizmem. Obowiązuje wegetarianizm, zakaz używania wszelkich środków odurzających, a życie seksualne ogranicza się ma do małżeństwa. Przyjęcie sannjasy, czyli celibatu w celu uniknięcia wszystkiego, co odwraca uwagę od religii, oznacza poświęcenie się pielgrzymkom i podróżom misyjnym. Potępiają odbieranie życia i stosowanie przemocy zarówno w stosunku do ludzi, jak i innych żywych istot. W związku z tym odmawiają obowiązkowej służby wojskowej.

Wspólnota religijna Lektorium Rosicrucianum Międzynarodowa Szkoła Złotego Różokrzyża³⁶⁹ jest wyznaniem nawiązującym do tradycji ruchu Różokrzyżowców, założonego w XVII wieku przez Joannę Valentina Andreae. Różokrzyżowcy uważają, że prawidłowa postawa życiowa charakteryzuje się trzema cechami: opiera się na myśleniu, znajduje swoje uzasadnienie w uczuciu i zaświadczone jest czynem poprzez akceptację konsekwencji. Uczeń musi poprzez racjonalną, tzn. opartą o naukę gnostyczną postawę życiową, przezwyciężać wszelkie opory, jakie stara natura (przed przystąpieniem do Wspólnoty) mu stawiała. Do grupy przeszkód, które można zlikwidować natychmiast Różokrzyżowcy zaliczają spożywanie mięsa, palenie tytoniu, używanie alkoholu oraz narkotyków. Uważają, że wegetarianizm jest o wiele bardziej skutecznym sposobem zapobiegania wojnom i innym atakom gwałtu niż wszelkie możliwe układy polityczne, uzgodnienia i sojusze. Jest ich zdaniem regułą, że wszyscy powodowani etycznymi względami wegetarianie są humanitarni, są przeciwnikami wszelkiego gwałtu i są w każdych okolicznościach ludźmi pokojowo nastawionymi. Głoszą etyczny wegetarianizm. Pojęcie pokój na ziemi uważają Różokrzyżowcy za typowe chrześcijańskie orędzie i chociaż świat uważa się za chrześcijański, to jednak jest on daleki od

³⁶⁸ Por. *Prabhupada /Przybył z przestaniem ze świata duchowego/*, broszura wyznania brak wydawcy i daty, s. 1-7. por. A.C. Bhaktivedanta Swami Praphupada, *Bhagavad-Gita Taka, jaką jest*, 1986, s. 1-29.

³⁶⁹ Por. J. Kozłowski, J. Langner, T. Zagajewski, *Atlas Wyznań w Polsce...* jw. s.53. Wspólnota została wpisana do rejestru Kościołów i innych zw. wyznaniowych jako Lektorium Rosicrucianum Międzynarodowa Szkoła Złotego Różokrzyża w 1990 roku.

stanu pokoju, a ryzyko wojny jest coraz większe. Człowiek człowiekowi nie ufa, a stan zewnętrzny jest odzwierciedleniem odczuć wewnętrznych. We wnętrzu człowieka jest wszystko z wyjątkiem pokoju. Pokój musi pochodzić z wewnętrznego stanu człowieka. Człowiek staje się wewnętrznie spokojny, jeżeli odnajdzie w życiu nienaruszalny fundament. Ponieważ takiego fundamentu nie można odnaleźć w ludzkiej naturze pomocą przychodzą okresowo ludzkości boscy wysłannicy by zakładać szkoły duchowe dla tych, którzy są skłonni widzieć i słyszeć³⁷⁰.

Pacyfistami są również Mennonici, wyznanie protestanckie wywodzące się z anabaptyzmu. Głoszą oni purytańskie zasady etyki kalwińskiej. Odrzucają rozwody, są sceptycznie nastawieni do obecnej mody i rozrywek. Mennonici odmawiają pełnienia służby wojskowej i mają całkowity zakaz noszenia i używania broni i przysięgania na jakiegokolwiek symbole narodowe, czy państwowe, a także zakaz piastowania wysokich urzędów. Odrzucają przemoc. Działalność mennonitów w Polsce koncentruje się wokół Fundacji „Dziedzictwo”, mającej siedzibę w Mińsku Mazowieckim. Prowadzą kursy języka angielskiego i organizują spotkania poświęcone sprawom chrześcijańskiego wychowania oraz etyki. Nie są zarejestrowani jako związek wyznaniowy.

Nieliczną grupą głosząca zasady pacyfizmu są w Polsce Amisze³⁷¹. Podstawą wyznania są zasady Menno Simmonsa i mennonickie wyznanie wiary z 1632 roku. W kwestiach doktryny religijnej nie różnią się praktycznie od pozostałych mennonitów. Różnice dotyczą jedynie obrzędowości religijnej, a nie kwestii wiary. Amisze stawiają swoje zasady ponad oficjalnym prawem. Jako pacyfiści nie służą w wojsku i nie odbywają przeszkoleń obronnych. Żyją w odizolowanych wspólnotach, których życie zorganizowane jest według zbioru zasad — od technologii, jakich można używać, po kobiece fryzury i kolor materiałów, z jakich można szyć ubrania. Mężczyźni do czasu ślubu golą się, a żonaci zapusz-

³⁷⁰ Por. broszura wspólnoty, *Nasz system*.

³⁷¹ W latach 90-tych XX w. podejmowane były próby osadnictwa Amiszów w Polsce. Jedna rodzina, przybyła z USA w 1993 roku, dziś stanowi pozostałość tej misji i mieszka w miejscowości Cięciwa. Por. JOD, *Tu jest nasze miejsce na ziemi*, w „Podlaskie Echo Katolickie/ tygodnik Regionalny”, nr. 18/2007.

czają długie brody. Wąsy nie są tolerowane, gdyż kojarzone są z przynależnością do armii. Amisze nie korzystają z elektryczności, samochodów, telewizji, fotografii i innych współczesnych wynalazków. Mężczyźni zajmują się rolnictwem i rzemiosłem, a kobiety wychowaniem dzieci³⁷².

Związek Wyznaniowy Wiara Baha'i i kontynuacją Babizmu. Babim to doktryna moralna występująca przeciwko wszelkiej nierówności, uciskowi i niesprawiedliwości. Nauka Bahaitów zawarta jest w 12 zasadach. Ważnym elementem Wiary Baha'i jest dążenie do połączenia wszystkich religii i osiągnięcie jedności wszystkich ludzi. Bahaizm uznaje, że w zasadzie wszystkie religie są jednakowe i wszystkich ludzi należy traktować jako jedność³⁷³. Bahaici są wegetarianami — zaleca się im unikania służby wojskowej i zabrania zabijania nie tylko ludzi, ale i zwierząt; nie używają alkoholu, papierosów i narkotyków. Są pozbawieni urządzeń narodowych. Współpracę ogólnoludzką wiąza z nakazem powszechnego pokoju, powszechnej edukacji i niezależność badań naukowych. Nakazują lojalność wobec państw, w których żyją. Dążą do ustanowienia światowego systemu federalnego opartego na światowym bezpieczeństwie³⁷⁴.

Pacyfizm głosi również Stolica Boża i Barankowa w Duchu i w Prawdzie Alfa i Omega Początek i Koniec. Tworzy rodzaj komuny opartej o wspólnie prowadzone gospodarstwo rolne. Doktryna to mieszanka pierwotnego chrystianizmu, komunizmu utopijnego i pacyfizmu³⁷⁵. Stolica uznając siebie za orędownika po-

³⁷² Por.: H. Płutagor, *Amisze nad Dniestru*, w: „Dziennik Polski”, 7.09.2009; J. Blikowska, M. Tabiś, *Ludzie wybrani przez Boga do zbawienia* w: „Rzeczpospolita”, 29 12 2007.

³⁷³ Por. J. Danecki, *Bahaizm*, w *Leksykon religioznawczy...*, jw. s.25. por. T. Doktor, *Bahaizm* w „Przegląd religioznawczy” nr. 1-2/187-188/1998..., jw. s. 67-68.

³⁷⁴ Tamże, s.25, por. *Bahaici Profil Wiary Bahai*; tekst w posiadaniu autora, s.26.

³⁷⁵ Por. J. Kozłowski, J. Langner, t. Zagajewski, *Atlas Wyznań w Polsce...* jw. s.47; por. B. Wilk *Stolica Boża i Barankowa Apostolów w Duchu i w prawdzie Alfa i Omega, początek i Koniec/ Charakterystyka wyznania / w Leksykon Religioznawczy...* jw. s.256. por. *List Bernarda Wilka „Żywego Boga” Stolicy Bożej i Barankowej do redakcji Euchemera* w „Euchemer /Przegląd Religioznawczy” nr.4/1962, s.111-113.

koju i wszechświatowego zjednoczenia rozsyłała listy do prezydentów państw, szefów rządów, najwybitniejszych osobistości świata polityki i religii. Są to często manifesty pisane niezrozumiałym językiem chaotyczne — głoszą konieczność uzdrowienia ludzkości, wprowadzenia pokoju i jedności, nawiązują do współpracy rządów ze Stolicą Bożą i Barankową i zachęcają do pokojowego uregulowania stosunków między narodami. Wyznawcy wierzą, że ich nauka to idea, która walczy o zwycięstwo, by urzeczywistnić i pojednać wszystkich ludzi w „jednej wspólnej nauce”. Człowiek stworzony przez naukę Alfa i Omega, to człowiek, który z własnej woli postępuje prawą drogą bez jakiegokolwiek zewnętrznego przymusu. Jego stworzenie ułatwić ma gwarant praworządności i sprawiedliwości, czyli państwo³⁷⁶.

Obecnie w Polsce działa kilkanaście związków wyznaniowych, szkół oraz wspólnot buddyjskich. Czternaście z nich ma uregulowaną sytuację prawną w Polsce, osiem należy do Polskiej Unii Buddyjskiej³⁷⁷. Mimo różnych tradycji, różnych nauczycieli pochodzących z rozmaitych stron świata, a także odmiennych form organizacyjnych, buddyjskie związki wyznaniowe są zespolone podstawowymi założeniami doktrynalnymi. Wśród dziesięciu wskazań buddyjskich już pierwsze ma znamiona pacyfizmu: „Postanawiam nie zabijać, lecz ochraniać wszelkie życie”. Buddyzm jest religią, która wskazuje pokój i brak przemocy jako naczelne cnoty. Ostatecznym celem buddystów jest osiągnięcie pełnego pokoju, czyli nibbana, a środki używane do osiągnięcia tego celu muszą być pokojowe. Dla zen charakterystyczne jest dążenie do wyzwolenia wszystkich odczuwających istot³⁷⁸.

³⁷⁶ Por. A. Tokarczyk, *Alfa i Omega*, „Argumenty”1967, nr 28, s. 6. Takie same informacje uzyskałem podczas mojej pierwszej wizyty w siedzibie Stolicy Bożej i Barankowej, w maju 1992 roku.

³⁷⁷ Podaję za aktualnym rejestrem Kościołów i innych Związków Wyznaniowych, ostatnie wyznanie buddyjskie Domen Zenji zostało zarejestrowane 17. 07. 2009.

³⁷⁸ Por. P. Kapleau, *Trzy Filary Zen* Warszawa 1990, s. 330. por. M. Mejor, *Buddyzm*, Warszawa 1980, s. 77 i 93.